BİR DELİNİN HATIRALARI

Nikolay V. Gogol

ÖYKÜ

DÜNYA tilki Kitap KLASİKLERİ

Nikolay V. Gogol /// BİR DELİNİN HATIRALARI ÖYKÜ

tilki
Kitap

dünya klasikleri

öykü

bir delinin hatıraları
nikolay vasilyeviç gogol

ISBN 978-605-5045-33-3
1.Basım, İstanbul, Ağustos 2014, 1000Adet
Genel Seri:60 Dünya Klasikleri:9

Tilki Kitap©
www.tilkikitap.com
www.tilkimagaza.com
tilkikitap@gmail.com

Genel Yayın Yönetmeni: Emrah Çelik
Rusça'dan Çeviren: İzzet Hüseyinov
Editör: Benjamin AE
Kapak Tasarımı: Ajans Tilki
Mizanpaj: Kule Mizanpaj
Engin Matbaacılık/Topkapı

bir delinin hatıraları

burun

palto

nikolay vasilyeviç gogol

BİR DELİNİN

HATIRALARI

3 Ekim

Sabahleyin uyandığımda içimde endişeli bir hal vardı. Hizmetçim Mavra ayakkabılarımı getirince saati sordum. Saatin onu birkaç dakika geçtiğini söylediğinde endişemin nedeni de ortaya çıktı. Daireye yine geç kalmıştım. Şu eli sıkı muhasebeciyi kıstırıp biraz para koparma umudum olmasa, bugün daireye uğramayacaktım.

Şube müdürünün kaşlarını çatıp bana söyleneceği kesindi. Zaten birkaç gündür mımıy söylenip duruyordu:

"Artık senden bıktım usandım! Senden bir şey olmaz adamım. Dairede serseri mayın gibi dolanıyorsun, tüm evrakları birbirine karıştırıyorsun. Belgelerin tarihlerini yanlış atıyorsun, noktadan sonra küçük harfle yazmaya başlıyorsun. Okula yeni başlamış bir çocuk bile senden daha doğru yazar."

Bu müdür kadar kendini beğenmiş bir adam görmedim. Leylek gibi uzun bacaklı, tipsiz, hayırsız bir adam. Beni çekemiyor, sırf egosunu tatmin etmek için beni odasına çağırır, tüm kalemlerin ucunu açtırır.

Haydi müdürü geçelim de ya şu muhasebeci denilen domuz herife ne demeli. Adam sanki sıradan bir dairenin muhasebecisi değil de, hazine bakanı. Havasından yanına yaklaşılmaz. Kendi babası bile gelse maaşı peşin vermez. Çatlasan da patlasan da, ayaklarına kapanıp yalvarsan da umurunda olmaz ki domuz herifin. İş kendisine gelince, sanki karısından sopa yediğini duymayan mı kaldı. Ama ne hikmetse maaşın adı geçince sanki devletin kasasından değil de kendi cebinden ödeme yapıyor. Öyle eli titriyor, adamın. Benden başka bizim dairedeki tüm memurların torpili vardır. Hepsinin arkasında sağlam bir dayısı vardır. Az maaşlı, çok havalı kibarlık budalasıdır

hepsi de. "Lütfen", "rica ederim" diye diye kırılırlar incelikten. Daire de öylesine temizdir ki, bal dök yala. Mobilyalar maun ağacından ve parıl parıl cilalıdır. Başkenttekiler bile böyle bir daire görmemiştir. Amirlerimiz bizimle bile "sizli, bizli" konuşurlar. Bugüne kadar istifamı basıp gitmediysem işte biraz da bu elit havadandır.

Tüylenmiş ve yenliğini kaybetmiş paltomu üzerime giyinip dışarı çıktım. Dışarıda sağanak sağanak yağmur yağıyordu. Şemsiyemi açtım, dükkanlarının kepenklerini açmakta olan esnafları selamlayarak ilerledim. Koşturur gibi aceleyle yürüyen gündelik temizlikçi kadınlardan başka sokaklarda kimsecikler yoktu.

Kavşağa vardığımda, beyefendi görünümlü bir memura takıldı gözüm. "O da benim gibi işe geç kalmış olmalıydı", diye düşündüm. Sonra hemen olayı anladım. "Yok dostum, senin derdin işe gitmek değil, şu önden giden kadını yakalamaya çalışıyorsun." Ne hovarda, ne açtır şu bizim memurlar bir bilseniz. Subayların adı çıkmış, onlardan hiç de aşağı kalmazlar. Nerede süslü püslü bir kadın görseler hemen peşine takılırlar.

Yürürken mağazanın önüne park etmiş bir arabaya takıldı gözüm. Araba tanıdık gelmişti. Hatta hemen de tanıdım, bizim genel müdürün arabası. "Günün bu saatinde burada ne işi var?" diye merakla bakarken, arabanın kapısı açıldı. Eteğin sürtünmesini duydum önce, sonra da generalin kızı çıkıverdi. Hemen köşeye attım kendimi. Uşak yerlere kadar eğilerek selamda durdu. Küçük şeytan, kırıta kırıta çalımla sağa sola baktı, sonra baston yutmuş gibi dimdik mağazaya doğru yürüdü.

Saklandığım köşede elim ayağım boşalmıştı. Yakası yağdan kararmış paltoma sarılıp öylece bekledim. Kendisiyle denk olmadığımı bilsem de bu kıza tutulmuştum. Küçük afetin minik finosu, aynı sahibi gibi çalımla yürüyeyim derken mağazanın

kapanan kapısından içeri kendini atmaya fırsat bulamadı. Sanki bunun sorumlusu uşakmış gibi kendi dilinde uşağa doğru havlayarak onu azarladı.

En az bu kızı tanıdığım kadar bu minnoşu da tanırım. Onun adı "Meci". Paltoma sarındığım yerde tereddütle beklerken narin bir sesle birinin:

— Merhaba Meci! dediğini duydum. Sesin sahibini merak ettiğim için hemen o tarafa baktım. Yanyana yürüyen biri genç, diğer daha yaşlıca iki kadını gördüm. Tam yanımdan geçerlerken aynı narin ses:

—Ayıp değil mi, Meci? dedi.

Vay be, gördüklerime inanamıyorum. Bizim minnoş, iki kadının yanındaki başka bir dişi minnoşa sırnaşıyordu. Duyduğum ses de bu dişi minnoşa aitti. "Sarhoş muyum, yoksa?" diye sordum kendime, ama canım içki nerde, ben nerde!

Meci de ona cevap veriyordu:

— Bana haksızlık ediyorsun, Fidel! Hav hav… Daha kibar davranmalısın. Hav hav... İki gündür çok hastayım. Hav hav…

— Oooo, özür dilerim, Meci! Buna çok üzüldüm. Hav hav…

Bu iki fino gerçekten insanların diliyle mi konuşuyorlardı; yoksa ben köpeklerin dilini mi anlamaya başlamıştım? Vay anasını! Hav hav…

Daha önce okuduğum bazı yazıları hatırlayınca şaşkınlığım geçti. Dünyada bu tip olaylar olmuyor değildi. Bir yerde okumuştum: bir gün İngiltere'de bir balık sudan zıplayarak iki kelime konuşmuş,

sonra suya geri dalmış. Başka bir yerde de iki inek bir mağazaya girip, bir kutu şeker istemişlerdi.

Varsayalım ki haydi bunlar olmuş olsun. Ama buna ne demeli, Meci konuşmasına devam ediyor:

— Sana mektup yazmıştım; ama bizim Ponkal tembellik edip de bir türlü sana ulaştıramamış.

Konuşmalarını da kabulüm. Ama köpekler yazı da mı yazıyormuş, daha neler! Şaşkınlıktan gözlerim fal taşı gibi açıldı. İnsanlar bile doğru düzgün yazmayı beceremezken acaba bu köpekler yazmayı hangi okulda öğrendiler? Son zamanlarda esnaf arasında da bu işi öğrenenlerin sayısı artsa da ancak asil insanlar yazıyı doğru düzgün yazarlar. Bazı beylerin kölelerinin de yazmayı öğrendikleri kulağıma geldi tabii. Bunu öğrendiğimde artık memurluğun da bir ayrıcalığı kalmadığına çok hayıflandım.

Şu "Fidel" denen minnoşu takip etmeye karar verdim. Bakalım nerede oturuyor? Bu işin gerçeği nedir, öğrenelim. İki kadının peşinden şemsiyemi açarak yürümeye başladım. Grohovaya sokağında yürürken, Mescanskaya'ya döndüler; oradan Stolyarna'ya saptılar. En sonunda Kukuskin köprüsünden karşıya geçip büyük bir evin önünde durdular. Bu evi hemen hemen herkes bilir. Burası "Zeverkov'un Evi". Buraya ev değil de han demek daha doğru olur. Eve giren çıkan belli değil; temizlikçi kadınlar, taşradan gelmiş on dördüncü kıdemden memurlar, emekli subaylar, dul ihtiyarlar… Sıkış tıkış evi doldurmuşlardır. Trampet çalan bir arkadaşım da bu evde oturur.

İki kadın yavru minnoşla beşinci kata çıktılar. Ben de şimdilik bu kadarı yeter diye düşündüm, daha geniş bir zamanımda işin devamını öğrenmeye karar vererek geri döndüm.

4 Ekim

Bugün günlerden Çarşamba ve ben genel müdürün odasındayım. Bütün kalemlerinin ucunu tıraşlamak için erkenden geldim. Müdür tam bir kitap kurdu, odasında bir sürü kitap var. Merakımdan bazılarının ne olduğuna baktım. Hemen hepsi ağır ilmi kitaplar. Yani bizim gibi ayın sonunda iki yakası bir araya gelmeyen memur tayfasının anlayacağı şeyler değil. Fransızca, Almanca, İngilizce kitaplar bile var. Biz Rusçayı bile kem küm ancak okurken müdür bey ekselansları Fransızca, Almanca, İngilizce kitaplar okuyor. Zaten adamın yüzünden asalet damlıyor. Her lafının düşünüp taşınıp öyle konuşur. Bazen belge getirip götürdüğümde lütfedip bana hatırımı sorar. Ben de "Minnettarım efendim," derim. Adam yüksek bir memur, bizim gibi olacak hali yok ya! Ama beni sever, bunu biliyorum. Nereden mi biliyorum; çünkü hazret sadece sevdiği insanlara hal hatır sorar.

Etrafı toparladıktan sonra masanın üzerindeki Arıcılık Dergisini karıştırmaya başladım. Şu Fransızlar da çok enteresan. Arıların dilini öğrenip daha fazla bal elde etmek için çalışıyorlarmış. Alacaksın karşına, Allah ne verdiyse sopalayacaksın hepsini. Bak işte yazı dediğin budur, şu Kursklu beyefendinin yazısından bahsediyorum. Ne güzel şeyler yazmış. Bu esnada saatin on ikiyi vurduğunu duydum. Zaman ne çabuk geçmiş….Bir makale daha okuyayım diyordum ki kapı çaldı. Genel müdürün gelmiş olma ihtimalini düşünerek hemen ayağa kalkıp ceketimin önünü kapattım, muntazam bir duruşa geçtim. O an öyle bir şey oldu ki, duygularımı anlatmaya hiçbir yazar bile yeterli olmaz. Gelen genel müdür değil, oydu. O, genel müdürün kızı!

Eyyy tanrım, bana güç ver ey tanrım! Sevgili azizler, beni tutun, tutun da bayılıp düşmeden onunla konuşabileyim. Üzerine giydiği bembeyaz elbise ile tıpkı bir kuğu gibiydi. Aman ne kuğusu, bir güneş gibiydi, evet, evet bir güneşti. Selam verdi ve gülümsedi. Bana gülümseyerek baktı, bana!

— Babam yok mu? diye sordu.

Eğer ışıltısından gözlerim kamaşıp başım dönmeseydi, diyecektim ki:

— Sevgili azizem... Emrinize amadeyim, kulunuz olmak için ne lazımsa sevgili hanımefendi… Ama diyemedim. Dilim tutuldu, ve yalnızca:

— Hayır efendim, henüz daireye teşrif etmediler... diyebildim. Bana baktıktan sonra raftaki dönüp gülümsedi.

Bu esnada elindeki mendil yere düşüverdi. Hemen atlayıp mendili aldım. Aksilik bu ya, az daha zemindeki cilalı tahtalardan kayıp düşecektim. Mahcubiyetimden kıpkırmızı kesildim, gülümseyerek mendili kendisine uzattım. Nasıl bir mendildi, nasıl desem ki: Kar gibi bembeyaz, ince patiskadan... Generallere yakışır, mini mini, mis gibi kokan, kenarları oyalı, naif bir mendil. Teşekkür etti, inci gibi dişlerini göstererek gülümsedi. Eteğini sürüye sürüye dışarı çıktı. Bir saat geçmişti ki müdür bey hazretlerinin uşağı geldi:

— Evinize gidebilirsiniz Aksenti Ivanovic, dedi; beyefendi bir toplantıya gittiler.

Şu hizmetçi tayfasından tiksiniyorum ! Bir sandelye üzerine çökerler, bırakın ayağa kalkmayı, tenezzül edip selam bile vermezler. Sanki uşak değil, efendi hazretlerinin sağ kolu... Kendini beğenmişlikleri öyle görmezden gelincek gibi değil. Bu uşak da işte

BİR DELİNİN HATIRALARI

Nikolay V. Gogol

Her seviyede devlet memurunun kesinlikle okuması gereken bir Dünya Klasiği.

Ünlü Rus yazar Gogol'un üç öyküsünden oluşan bu eser, devlet dairelerinde kimi zaman gülerek, kimi zaman da üzülerek yaşadığımız sahnelerin bir vitrini…

"Akaki Akakiyeviç Basmacnikov bir daha asla mesaiye gelmeyecek efendim, çünkü üç gün önce ölmüş zavallı… "

Gogol'u okuyunca Rusya ile Türkiye'nin neredeyse aynı olduğunu anlıyorsun. Aynı toplumsal marazların ülkesi, aynı beşeri kokuşmuşluk. Tanrı inancı bile dinler faklı olmasına rağmen aynı laubalilikte. Ah Gogol, olmasaydı keşke sonumuz böyle.

Benjamin AE

DÜNYA tilki Kitap KLASİKLERİ

tilkikitap.com
TilkiKitap
TilkiKitap

www.tilkimagaza.com
Online kitap satış sitesi.

ISBN: 978-605-5045-33-3
9 786055 045333

Nikolay V. Gogol
BİR DELİNİN HATIRALARI